

УДК 334.012.63/.64:355(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2023-8-3>**Кобеля-Звір М.Я.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет**Звір Ю.В.**аспірант кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет

ГРАНТИ ПРОГРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ «ЦИФРОВА ЄВРОПА»: МОЖЛИВОСТІ ТА БАР'ЄРИ

У статті розглянуто основні грантові інструменти Програми Європейської Комісії «Цифрова Європа». Продемонстровані її можливості для сприяння цифровій трансформації України та інтеграція її економіки в європейський цифровий ринок. Акцентовано на тому, що використання грантів Програми «Цифрова Європа» – це дієвий інструмент стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, представників виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадського сектору та вищих навчальних закладів. Продемонстровано перспективи використання грантових інструментів для реалізації цифрових ініціатив та інноваційних проектів. Акцентовано на пріоритетах та напрямках підтримки Програми «Цифрова Європа» для проектів органів влади, місцевого самоврядування, представників бізнесу та громадського сектору, а також вищих навчальних закладів у країнах-членах Європейського Союзу та партнерах Програми. Підкреслено основні цілі та завдання Програми з виокремленням напрямів підтримки в Україні. Проаналізовано млявий процес участі представників малого та середнього бізнесу, органів місцевого самоврядування, виконавчої влади та організацій неприбуткового сектору, а також вищих навчальних закладів у грантовій програмі Європейської Комісії «Цифрова Європа». Наголошено на причинах не активного використання грантової, безповоротної, цільової допомоги від найвищого органу виконавчої влади Європейського Союзу, а саме: відсутність у потенційних грантоотримувачів розуміння, хто, на що та як може отримати грант, брак професійних проектних менеджерів, грантрайтерів та фандрайзерів, обов'язковість партнерства. Підсумовано, що використання грантів Програми представниками органів державної влади та місцевого самоврядування здатне повливати на цифрову трансформацію України та інтеграцію її економіки в європейський цифровий ринок. Проте ефективність використання грантових можливостей цієї Програми прямо залежить від доступності інформації про відкриті грантові конкурси та перспективи отримання фінансування для представників бізнесу, громадськості, навчальних закладів та влади.

Ключові слова: Цифрова Європа, гранти, Програма Digital Europe, європейські гранти, гранти, грантова підтримка, гранти Європейського Союзу, гранти Європейської Комісії.

Kobelia-Zvir Mariana, Zvir Yurii

Lviv University of Trade and Economics

GRANTS OF THE EUROPEAN COMMISSION PROGRAM "DIGITAL EUROPE": OPPORTUNITIES AND BARRIERS

The article examines the main grant tools of the European Commission's "Digital Europe" program. Its capabilities to promote the digital transformation of Ukraine and the integration of its economy into the European digital market are demonstrated. Emphasis is placed on the fact that the use of grants from the "Digital Europe" program is an effective tool for stimulating the development of small and medium-sized businesses, representatives of executive power and local self-government, the public sector, and higher education institutions. The prospects of using grant tools for the implementation of digital initiatives and innovative projects are demonstrated. Emphasis is placed on the priorities and areas of support of the "Digital Europe" program for the projects of authorities, local governments, representatives of business and the public sector, as well as higher education institutions in the member countries of the European Union and partners of the program. The main goals and objectives of the program are highlighted, with the areas of support in Ukraine highlighted. The sluggish process of participation of representatives of small and medium-sized businesses, local self-government bodies, executive authorities and organizations of the non-profit sector, as well as higher education institutions in the grant program of the European Commission "Digital Europe" was analyzed. The reasons for the non-active use of grant, non-refundable, targeted aid from the highest executive body of the European Union are emphasized, namely: the lack of understanding among potential grant recipients about who can receive a grant for what and how, lack of professional project managers, grant writers and fundraisers, commitment of partnership. It is concluded that the use of grants from the Program by representatives of state authorities and local self-government can influence the digital transformation of Ukraine and the integration of its economy into the European digital market. However, the effectiveness of using the grant opportunities of this program directly depends on the availability of information about open grant competitions and the prospects of receiving funding for representatives of business, the public, educational institutions, and authorities.

Keywords: Digital Europe, grants, Digital Europe program, European grants, grants, grant support, European Union grants, European Commission grants.

Постановка проблеми. Після проголошення України кандидатом на вступ до ЄС у 2022 році для Української держави розпочався новий етап у відносинах із Європейським Союзом: відкрилися нові можливості щодо приєднання до європейської спільноти. Цифрова трансформація України та інтеграція її економіки в європейський цифровий ринок – це складові євроінтеграційних реформ. Європейський Союз підтримує цифрову трансформацію в Україні наряду з іншими країнами Східного партнерства (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова) [11]. У вересні 2022 року підписано Угоду про участь України в Програмі ЄС «Цифрова Європа», а в лютому 2023 – прийнято Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027)» [10]. Участь України в Програмі «Цифрова Європа» передбачає фінансову підтримку ЄС: розробки суперкомп'ютера та високопродуктивних обчислень та даних; штучного інтелекту; цифрових навичок; цифровізації державного сектору; цифровізації промисловості. Проте потенційні бенефіціари в Україні не використовують на повну можливості цієї Програми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зацікавленість дослідників аспектами цифрової трансформації України та інтеграція її економіки в європейський цифровий ринок є очевидними, зважаючи на євроінтеграційний вектор нашої держави.

Тульчинська С.О. наголошувала: «Перші кроки до того, щоб мати звання «цифрової країни» вже зроблені, але для досягнення бажаних макроекономічних показників необхідно впровадити реальні структурні зміни у всіх сферах без винятку та реалізувати ще десятки національних проєктів цифрових трансформацій» [12].

Бречко О. відзначив, що інтеграція України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу буде значним поступом у цифровізації як для України, так і для ЄС, що дозволить створити нові можливості для бізнесу, сприятиме інноваціям і економічному зростанню. Працюючи спільно над подоланням викликів цифрової інтеграції, ЄС і Україна зможуть створити конкурентну цифрову екосистему та забезпечити прискорений вступ України в Європейський Союз [2].

Аспекти грантового фінансування Програми «Цифрова Європа» частково досліджували такі науковці: Мосій Л.Є., Козбур Г.В., Мосій О.Б., Грень Р.Т., Андрощук Г.О., Отамась І.Г. та ін. [1; 3; 6–9].

Роман Грень зробив висновок, що навіть успішне втілення Програми «Цифрова Європа» не дасть можливість досягти базового сценарію розвитку. Для зростання експорту цифрових технологій, включаючи ІТ-послуги, необхідна адекватна реакція на сучасні виклики та наявність стратегії інтеграції до європейського цифрового простору [3].

А на думку Андрощук Г.О., наближення національного законодавства і стандартів до законодавства і стандартів ЄС, приєднання до Програми «Цифрова Європа» зменшить цифрові ризики і регуляторні розбіжності між Україною та ЄС у цифровій сфері, прискорить цифровий розвиток України [1].

Отамась І.Г. наголошує: «Програма «Цифрова Європа» не вирішуватиме проблеми окремо, вона підтримуватиме фінансування, доступне за допомогою інших Програм ЄС, таких, як Програма Horizon Europe

для досліджень та інновацій, Connecting Europe Facility для цифрової інфраструктури» [9].

Враховуючи інформацію у дослідженнях науковців, доцільно зауважити, що не здійснено глибокого аналізу Програми «Цифрова Європа», її пріоритетів і можливостей, цілей і напрямів підтримки, а також бар'єрів залучення, що стають на перепоні потенційних бенефіціарів.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є розкрити можливості грантової Програми Європейської Комісії «Цифрова Європа» для розвитку бізнесу, громадського сектору, вищих навчальних закладів та України загалом, а також проаналізувати основні бар'єри в залученні грантових ресурсів Програми потенційними бенефіціарами.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вересні 2022 року підписано Угоду про участь України в Програмі Європейського Союзу Digital Europe Programme («Цифрова Європа») (2021–2027). Digital Europe – це перша програма ЄС, яка спрямована на прискорення відновлення та стимулювання цифрової трансформації Європи. Програма вартістю 7,6 мільярда євро є частиною наступного довгострокового бюджету ЄС (Багаторічна фінансова рамка) й охоплює 2021–2027 роки. Вона забезпечить фінансування проєктів у п'яти ключових сферах: суперкомп'ютери, штучний інтелект, кібербезпека, передові цифрові навички та забезпечення широкого використання цифрових технологій в економіці та суспільстві. Програма розроблена так, щоб заповнити прогалини між дослідженнями цифрових технологій та їх впровадженням, а також вивести результати досліджень на ринок – на користь європейських громадян і підприємств, зокрема малого та середнього бізнесу. Інвестиції в межах Програми «Цифрова Європа» підтримують подвійні цілі Союзу – зелений перехід і цифрову трансформацію, а також зміцнюють стійкість і стратегічну автономію Союзу [15].

Загальний бюджет Програми можна розподілити наступним чином за такими пріоритетами:

2,2 мільярда євро на суперкомп'ютери для: створення та зміцнення потужності суперобчислювальної техніки та обробки даних ЄС; підвищення доступності та розширення використання суперкомп'ютерів у сферах суспільного інтересу, таких як охорона здоров'я, навколишнє середовище та безпека, а також у промисловості, включаючи малі та середні підприємства.

2,1 мільярда євро на штучний інтелект, щоб: інвестувати та відкривати використання штучного інтелекту підприємствами та державними адміністраціями, а також створювати справжній європейський простір даних і сприяти безпечному доступу до великих наборів даних і їх збереженню, а також надійній та енергоефективній хмарній інфраструктурі; зміцнювати та підтримувати існуючі засоби тестування та експерименти штучного інтелекту в таких сферах, як охорона здоров'я та мобільність у державах-членах, і заохочення їхньої співпраці.

1,6 мільярда євро на кібербезпеку для: посилення координації кібербезпеки між інструментами та інфраструктурами даних держав-членів; підтримування широкого розгортання можливостей кібербезпеки в економіці.

€580 мільйонів за передові цифрові навички, щоб: підтримувати розробку та проведення спеціалізованих програм і стажувань для майбутніх експертів у ключових сферах потенціалу, таких як дані та штучний інтелект, кібербезпека, квантові технології та НРС; підтри-

мувати підвищення кваліфікації наявної робочої сили за допомогою коротких тренінгів, що відображають останні розробки в ключових сферах потенціалу.

1,1 мільярда євро на забезпечення широкого використання цифрових технологій в економіці та суспільстві, щоб: підтримувати високоєфективні розгортання у сферах суспільного інтересу, таких як охорона здоров'я (доповнюється Програмою EU4Health), Зелена угода, розумні спільноти та культурний сектор; створювати та зміцнювати мережу європейських центрів цифрових інновацій, прагнучи мати центр у кожному регіоні, щоб допомогти компаніям скористатися цифровими можливостями; підтримувати впровадження передових цифрових і пов'язаних технологій галузю, особливо малими та середніми підприємствами; підтримувати європейські державні адміністрації та промисловість у розгортанні та доступі до найсучасніших цифрових технологій (таких як блокчейн) і зміцнювати довіру до цифрової трансформації [15].

Типи грантової підтримки Програми «Цифрова Європа»

Прості гранти (Simple Grants)

Норма фінансування: Європейська Комісія покриває 50% від заявленого в проєктній заявці бюджету, інші 50% учасники проєкту покривають самостійно.

Модель оплати: попереднє фінансування – проміжний платіж / проміжні платежі – фінальний платіж.

Підтримка МСП (SME Support Actions)

Норма фінансування: 50%, за винятком МСП, до яких застосовується ставка 75%.

Модель оплати: попереднє фінансування – проміжний платіж / проміжні платежі – фінальний платіж.

Координація та підтримка (Coordination and Support Actions, CSAs)

Невеликий тип діяльності (типова сума – 1-2 000 000 EUR), основна мета якого – підтримати політику ЄС.

Норма фінансування: 100%.

Гранти для закупівель (Grants for Procurement)

Норма фінансування: 50%.

Модель оплати: попереднє фінансування – друге попереднє фінансування (з метою забезпечення необхідного грошового потоку для фінансування закупівель) – виплата залишку.

РАС Гранти для закупівель (RAS Grants for Procurement)

Норма фінансування: 50%.

Модель оплати: попереднє фінансування – друге попереднє фінансування (з метою забезпечення необхідного грошового потоку для фінансування закупівель) – виплата залишку.

Гранти фінансової підтримки (Grants for Financial Support)

Щоб забезпечити зобов'язання щодо співфінансування в Програмі, підтримка третіх сторін має покривати лише 50% витрат третіх сторін.

Норма фінансування: 100% – для консорціуму, співфінансування 50% – для третьої сторони.

Модель оплати: попереднє фінансування – друге попереднє фінансування (з метою забезпечення необхідного грошового потоку для фінансування закупівель) – виплата залишку.

Рамкові партнерства (Framework Partnerships, FPA)

Норма фінансування: фінансування не передбачено.

Спеціальні гранти (SGA, Specific Grant Agreement)

Немає обмежень на кількість Спеціальних грантів, підписаних за одним Рамковим партнерством.

Норма фінансування: 50%.

Модель оплати: попереднє фінансування – (x) проміжний платіж / проміжні платежі – фінальний платіж.

Грант одноразового платежу (Lump Sum Grants)

Норма фінансування: 50%.

Модель оплати: попереднє фінансування – друге (третє) попереднє фінансування (оскільки немає звітності про витрати) – остаточний платіж [15].

Грантові можливості Програми «Цифрова Європа» в Україні доступні для представників державної влади та місцевого самоврядування, громадського сектору та бізнесу в різних галузях, навчальних закладів та дослідників.

Можливість ефективно скористатися грантовим фінансуванням Програми «Цифрова Європа» відкривається за умови успішного проходження ряду обов'язкових етапів. Розглянемо їх:

1. Ознайомлення з відкритими грантовими конкурсами на сайті Funding & Tender Portal (FtoP) [17]. Відкриття конкурсів має циклічний характер і оголошується кожні півроку.

2. Реєстрація як користувач на сайті FtoP [17]. Після цього необхідно створити профіль організації-заявника. Отримання PIC (Participant Identification Code) є обов'язковою умовою участі у грантовому конкурсі.

3. Ретельне ознайомлення з Інструкцією для заявників по конкурсу [5]. Обов'язковими до прочитання є робоча програма конкурсу та Інструкція про те, як подавати заявку на порталі FToP [17].

4. Заручитися партнерством та сформувати консорціум. Оскільки у більшості конкурсів Програми заявка може подавати лише консорціум із 3 або більше організацій із 3 або більше країн Програми «Цифрова Європа» [15], то партнерство з іншими суб'єктами є обов'язковим. Консорціум – об'єднання суб'єктів господарювання з метою підготовки проєктної пропозиції для участі в конкурсі на отримання гранту.

5. Формування проєктної пропозиції. Проєктна заявка заповнюється онлайн спільно з партнерами англійською мовою. Заявка складається з двох частин:

Part A: адміністративна інформація про вашу організацію,

Part B: опис вашої ідеї та проєкт кошторису (шаблони завантажуються з системи), додатки до проєктної заявки (окремі для кожного конкурсу).

Проєктну заявку, як правило, подає Голова Консорціуму. Учасники проєктної заявки конкурсу в межах Програми самостійно визначають, яка країна та яка інституція визначеної країни буде подавати спільну від них заявку на участь у конкурсі. Проєктна заявка є спільною для всіх країн-учасниць новоствореного консорціуму.

Середній за обсягом розмір проєктної заявки може сягати 100 сторінок А4, тому рекомендуємо залишити достатньо часу на її підготовку та обговорення з партнерами вашого консорціуму [5; 15].

6. Надсилання проєктної заявки на участь у грантовому конкурсі відбувається онлайн. Жодних паперових документів надсилати не потрібно.

7. Розгляд експертами проєктної пропозиції організації-заявника. Після закінчення кінцевого терміну приймання заявок усі пропозиції оцінюються за критеріями, опублікованими в Робочій програмі конкурсу.

За результатами оцінки, до якої можуть бути залучені незалежні експерти з відповідних галузей, складається список проектних пропозицій у пріоритетному порядку.

8. Оголошення результатів відбору проектних заявок. Усі учасники конкурсу отримують Evaluation Result Letter, у якому вони будуть поінформовані про результати участі. Якщо проектна заявка перемогла в конкурсі, учасникам буде запропоновано розпочати підготовку до підписання грантової угоди разом із EU Project Officer.

9. Підписання Угоди з Європейською Комісією. У разі успішного проходження конкурсу між консорціумом та Європейською Комісією в межах виділеного бюджету укладається грантова угода на реалізацію проектної ідеї. Також між всіма учасниками консорціуму укладається угода про консорціум, де визначаються права та обов'язки кожного партнера в межах виконання завдань проекту. Орієнтовний термін підписання грантових угод – до 9 місяців із моменту оголошення результатів конкурсу.

10. Отримання грантових коштів і початок реалізації проекту. Варто наголосити на тому, що після успішної реалізації проекту потрібно буде надати звіт про використання грантових коштів. Всі витрати мають бути здійснені відповідно до проектної заявки та правил використання коштів, які встановлюються для європейських грантів [15].

Проаналізувавши Програму «Цифрова Європа» і її гранти для представників малого та середнього бізнесу, можна стверджувати, що участь українських підприємців у грантових конкурсах цієї Програми надасть їм доступ до можливостей, які вони не мали раніше, а саме:

- участь у міжнародних консорціумах;
- використання європейських інструментів конкурсного фінансування для реалізації інноваційних ідей;
- отримання гранту на впровадження ефективних цифрових рішень та підтримку інновацій;
- розгортання й оптимальне використання цифрових потужностей, інтероперабельності;
- участь у спільних міжнародних проектах.

Якщо українські підприємці зуміють використовувати активно інструменти Програми «Цифрова Європа», то вони мають перспективи долучитися до розвитку інноваційної та цифрової інфраструктури України. А також, на нашу думку, в разі використання грантів цієї Програми представники бізнесу вийдуть на новий рівень стрімкого розвитку та зможуть підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

Ми вважаємо: для представників громадського сектору очевидною перевагою Програми «Цифрова Європа» є те, що залучення її грантового фінансування відкриває можливості співпрацювати з іноземними партнерами в консорціумах та використовувати інформаційні та медійні інструменти для популяризації цифровізації та інформаційних технологій в українському суспільстві. Завдяки грантовим інструментам Програми громадські об'єднання можуть збирати та аналізувати великі дані, а завдяки аналізу відкривається перспектива визначити пріоритети та розвивати підприємницьку культуру. Якщо представники громадського сектору України будуть активно брати участь у грантових конкурсах цієї Програми та залучати фінансування на свої ініціативи, то вони вийдуть на кардинально інший рівень реалізації соціальних та громадських ініціатив, спрямованих на покращення якості життя громадян через цифрові технології.

На нашу думку, перевагою участі в Програмі «Цифрова Європа» для вищих навчальних закладів є можливість отримання доступу до цифрових ресурсів та навчальних матеріалів з метою покращення якості української освіти та наукових досліджень. Співпраця з іноземними навчальними закладами в міжнародних консорціумах сприятиме зближенню українських освітян із іноземними партнерами, обміну досвідом та реалізації спільних проектів. Грантові інструменти Програми є стимуляційним чинником для підвищення інтересу українських освітян до кар'єри, набуття навичок у цифровій сфері та залучення талантів. На нашу думку, вищі навчальні заклади України мають високі шанси на підвищення своєї інституційної спроможності, реалізацію спільних проектів із колегами з ЄС, а також покращення якості освітніх процесів та наукових досліджень, якщо залучатимуть грантові фінансування Програми «Цифрова Європа». Використання грантових інструментів сприятиме трансферу технологій, розроблених в університетських лабораторіях, до приватного сектору, вдосконаленню цифрової трансформації підприємницького напрямку як на міжнародному, так і на національному рівні.

Участь у Програмі «Цифрова Європа» державних органів може посприяти покращенню надання публічних послуг та розвитку підприємницької культури, розвитку бізнес-середовища для інновацій та цифрових технологій в Україні. За умови активного використання грантових інструментів Програми «Цифрова Європа» державними органами підвищиться рівень співпраці з приватним сектором для розвитку цифрових рішень та інноваційних проектів, у тому числі тестування нових технологій. Для культурної та туристичної сфери ефект такої співпраці теж очевидний: відкриваються перспективи оцифрування пам'яток культури та впровадження інформаційних технологій. На наше переконання, використання грантових інструментів Програми «Цифрова Європа» представниками виконавчої влади та місцевого самоврядування зумовить підвищення ефективності їх роботи і прозорості. Реалізація спільних проектів із іноземними партнерами дозволить обмінюватися досвідом у питаннях цифровізації та діджиталізації процесів; залучення європейського фінансування сприятиме пришвидшенню темпів розвитку інноваційної та цифрової інфраструктури та інтеграції до європейського цифрового простору.

Загалом долучення України до реалізації Програми «Цифрова Європа» створить умови для зростання обсягів ВВП на 12 %, експорту продукції до країн ЄС на 17%, послуг – на 12,2%, імпорту з країн ЄС до України товарів на 21,7%, послуг – 9,1% та сприятиме покращенню добробуту українців на 7,8% [13].

Попри очевидні можливості та перспективи Програми «Цифрова Європа» для представників влади, бізнесу, громадського сектору та навчальних закладів, як свідчать результати опитування, проведеного Центром розвитку «Час змін» у 2023 році, на заваді до отримання грантів ЄС стають ряд причин [14]. Розглянемо основні:

1. **Відсутність у потенційних бенефіціарів розуміння, хто, на що та як може отримати грант.** Причиною цього є брак інформації про грантові можливості Програми. Водночас варто зазначити, що уся інформація знаходиться на сайті FTOP [17], а також на веб-ресурсі «Бізнес.Дія» розміщуються інформаційно-роз'яснювальні матеріали про цілі, пріоритети Програми, особливості участі у відкритих конкурсах [11].

Інформацію про відкриті конкурси можна знайти у відкритому доступі на сайтах ряду консалтингових компаній, таких як «Центр розвитку «ЧАС ЗМПН» [14] тощо. Але для більшості потенційних бенефіціарів інформація про гранти є, як вони самі зазначають, «далекою» та «незрозумілою». На нашу думку, підвищити рівень обізнаності майбутніх грантоотримувачів здатні консультації, які надаються представниками ДУ «Офіс з розвитку підприємництва та експорту». Консультаційну підтримку можна отримати за такими питаннями:

– Мета та конкретні цілі Програми ЄС «Цифрова Європа».

– Моніторинг відкритих конкурсів.

– Реєстрація на порталі Європейської Комісії.

– Можливості пошуку партнерів для створення консорціуму [4].

2. Брак професійних проектних менеджерів, грантрайтерів та фандрейзерів. Грантова програма «Цифрова Європа» є однією з найскладніших для участі грантерів. Доказом цього є об'ємна конкурсна документація [5; 15]. А проектна пропозиція може сягати сотні сторінок. Дієвим методом є поєднання інформування потенційних заявників про пріоритети Програми «Цифрова Європа», про її актуальні грантові конкурси і можливості для впровадження цифрових рішень та інновацій із реалізацією широкої просвітницької роботи, проведенням зустрічей-навчань практичного спрямування за участю представників Міністерства цифрової трансформації України, ДУ «Офіс з розвитку підприємництва та експорту», влади, бізнесу, громадськості й ЗМІ.

3. Обов'язковість партнерства. У більшості конкурсів Програми заявку може подавати лише консорціум із 3 або більше організацій із 3 або більше країн Програми «Цифрова Європа». А це означає, що фінансування стає можливим лише за умови виконання даної суттєвої вимоги грантодавця. Така умова часто стає перешкодою для участі в грантових конкурсах українських організацій. Адже їх представники мають суб'єктивні твердження, що знайти релевантного партнера для проектної діяльності за кордоном практично неможливо,

особливо в умовах обмеженої мобільності, пов'язаної з війною. Потенційним заявникам, якщо не вдається знайти партнера через власні знайомства / рекомендації колег, варто скористатися наступними рекомендаціями:

– Перевірити сайт FTOP. У кожному відкритому конкурсі є функція пошуку партнерів. Наприклад, долучитися до участі в Конкурсі з передових навичок (ID: DIGITAL-2022-SKILLS-03-SPECIALISED-EDU) виявила бажання 61 інституція [17].

– Надіслати запит щодо пошуку партнерів Консорціуму EEN Ukraine або відвідати один із їхніх заходів. Консорціум EEN Ukraine на безоплатній основі допомагає бізнесу, науковцям у пошуку партнерів, створенні та розміщенні власних профілів на європейському порталі EEN (technical request / order, business request / order) [16].

– Надіслати запит про пошук партнерів на пошту eurointegration@thedigital.gov.ua [4; 11].

Висновки. Грантове фінансування Програми Європейської Комісії «Цифрова Європа» для розвитку бізнесу, громадського сектору, влади та громад є ефективним інструментом для впровадження інноваційних цифрових проектів та технологій у міжнародних консорціумах. Реалізація проектів у межах Програми представниками бізнесу, громадського сектору та вищими навчальними закладами сприятиме цифровізації, діджиталізації та впровадженню інформаційних технологій в українському підприємстві, соціальній сфері та освітніх процесах. Використання грантів Програми представниками органів державної влади та місцевого самоврядування здатне вплинути на цифрову трансформацію України та інтеграцію її економіки в європейський цифровий ринок. Проте ефективність використання грантових можливостей цієї Програми прямо залежить від доступності інформації про відкриті грантові конкурси та перспективи отримання фінансування для представників бізнесу, громадськості, навчальних закладів та влади. Тому питання розробки та широкого впровадження дієвих механізмів інформування, просвітництва, роз'яснювання потребує подальшого дослідження та імплементації їх кращих практик.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрощук Г.О. Цифрова трансформація європейської економіки: стан та місце України. *Інформація і право*. 2023. № 1(44). URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/287719> (дата звернення: 02.10.2023).
2. Бречко О. Управління формуванням єдиного цифрового ринку ЄС: інтеграційні виклики для України. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48083/1/ZBIRNIK_2023_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B8%D0%B9_04_05_2023.pdf#page=23 (дата звернення: 08.10.2023).
3. Грень Р.Т. Інтеграція України в єдиний цифровий простір ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. № 47. С. 25–28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-5> (дата звернення: 11.10.2023).
4. ДУ «Офіс з розвитку підприємництва та експорту». URL: <https://epo.org.ua/> (дата звернення: 21.10.2023).
5. Інструкція з підготовки проектної заявки. URL: <https://webgate.ec.europa.eu/funding-tenders-opportunities/display/IT/Proposal+forms#Proposalforms-OverviewoftheEditformsstep> (дата звернення: 05.10.2023).
6. Кобеля-Звір М.Я. Грантові програми Європейської Комісії як інструменти розвитку: можливості та бар'єри. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. Випуск 2 (72) 2023. С. 48–53. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf (дата звернення: 14.10.2023).
7. Кобеля-Звір М.Я. Грантові програми трансформативного співробітництва: можливості, перспективи, перепони. *Економічний простір*. 2023. № 186. С. 44–48. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/handle/123456789/11096> (дата звернення: 03.10.2023).
8. Мосій Л.Є., Козбур Г.В., Мосій О.Б. Цифрова трансформація: стратегії та інструменти. Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції. 2023. Випуск 78. URL: http://www.konferenciaonline.org.ua/data/downloads/file_1693298685.pdf#page=69 (дата звернення: 15.10.2023).
9. Отамась І.Г. Європейські підходи до розвитку цифрових компетенцій для електронного менеджменту в освітньому середовищі України. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Глухів, 13 трав. 2022 р.), Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. С. 317. С. 192–195. URL: https://lib.iitta.gov.ua/733139/1/zbirnik_maket_SG-13-05-2022-192-195.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

10. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027) : Закон України від 23.02.2023 № 2926-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2926-20#Text> (дата звернення: 07.10.2023).
11. Програма ЄС «Цифрова Європа» (2021–2027). URL: <https://business.diiia.gov.ua/digital-europe-programme> (дата звернення: 16.10.2023).
12. Тульчинська С.О., Корзун Л.С. Цифровізація як засіб трансформації економіки України. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. Випуск 25 (2020). С. 52–59. URL: <http://sbkeip.kpi.ua/article/view/199972> (дата звернення: 09.10.2023).
13. Фінансово-економічні розрахунки до проекту Закону України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027)». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1640745> (дата звернення: 11.10.2023).
14. Центр розвитку «ЧАС ЗМІН». URL: <http://www.chaszmin.com.ua/> (дата звернення: 30.10.2023).
15. Digital Europe Programme (DIGITAL). URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/digital> (дата звернення: 11.10.2023).
16. EEN-Україні. URL: <http://eenukraine.com/uk/> (дата звернення: 04.10.2023).
17. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (дата звернення: 11.10.2023).

REFERENCES

1. Androschuk H. O. (2023) Tsyfrova transformatsiia ievropejs'koi ekonomiky: stan ta mistse Ukrainy [Digital transformation of the European economy: the state and place of Ukraine]. *Informatsiia i pravo*, no. 1(44). Available at: <http://il.ippi.org.ua/article/view/287719> (accessed October 2, 2023).
2. Brechko O. Upravlinnia formuvanniam iedynoho tsyfrovoho rynku YeS: intehtratsijni vyklyky dlia Ukrainy [Managing the formation of the EU single digital market: integration challenges for Ukraine]. Available at: http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48083/1/ZBIRNIK_2023_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B8%D0%B9_04_05_2023.pdf#page=23 (accessed October 8, 2023).
3. Hren R. T. (2023) Intehratsiia Ukrainy v yedyni tsyfrovoyi prostir YeS. [Ukraine's integration into the EU's digital single market]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, no. 47, pp. 25–28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-5> (accessed October 11, 2023).
4. DU "Ofis z rozvytku pidpriemnytstva ta eksportu" [DU "Office for the Development of Entrepreneurship and Export"]. Available at: <https://epo.org.ua/> (accessed October 21, 2023).
5. Instrukttsiia z pidhotovky proiektnoi zaiavky [Instructions for preparing a project application]. Available at: <https://webgate.ec.europa.eu/funding-tenders-opportunities/display/IT/Proposal+forms#Proposalforms-OverviewoftheEditformsstep> (accessed October 5, 2023).
6. Kobelia-Zvir M. Ya. (2023) Hrantovi prohramy Yevropejs'koi Komisii iak instrumenty rozvytku: mozhlyvosti ta bar'ieri [Grant programs of the European Commission as development tools: opportunities and barriers]. *Naukovo-vyrobnychiy zhurnal "Biznes-navigator"*, vol. 2 (72), pp. 48–53. Available at: http://business-navigator.ks.ua/journals/2023/72_2023/9.pdf (accessed October 14, 2023).
7. Kobelia-Zvir M. Ya. (2023) Hrantovi prohramy transkordonnoho spivrobotnytstva: mozhlyvosti, perspektyvy, perepony [Grant programs of cross-border cooperation: opportunities, prospects, obstacles]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 186, pp. 44–48. Available at: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/handle/123456789/11096> (accessed October 03, 2023).
8. Mosij L. Ye., Kozbur H. V., Mosij O. B. (2023) Tsyfrova transformatsiia: stratehii ta instrumenty [Digital transformation: strategies and tools]. *Informatsiine suspilstvo: tekhnologichni, ekonomichni ta tekhnichni aspekty stanovlennia: materialy Mizhnarodnoi naukovi internet-konferentsii*, vol. 78. Available at: http://www.konferenciaonline.org.ua/data/downloads/file_1693298685.pdf#page=69 (accessed October 15, 2023).
9. Otamas I. H. (2022) Yevropejs'ki pidkhody do rozvytku tsyfrovyykh kompetensij dlia elektronnoho menedzhmentu v osvith'omu seredovyschi Ukrainy [European approaches to the development of digital competencies for electronic management in the educational environment of Ukraine]. *Rozvytok pedahohichnoi maisternosti maibutnoho pedahoha v umovakh osvithnikh transformatsii: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf. (Hlukhiv, 13 trav. 2022)*. Hlukhiv: Hlukhivskiy NPU im. O. Dovzhenka, p. 317, pp. 192–195. Available at: https://lib.iitta.gov.ua/733139/1/zbirnik_maket_SG-13-05-2022-192-195.pdf (accessed October 29, 2023).
10. Pro ratyfikatsiiu Uhody mizh Ukrainoiu ta Yevropejs'kym Soiuzom pro uchast' Ukrainy u prohrami Yevropejs'koho Soiuzu "Tsyfrova Yevropa" (2021–2027): Zakon Ukrainy vid 23.02.2023 № 2926-IX [On the ratification of the Agreement between Ukraine and the European Union on Ukraine's participation in the European Union program "Digital Europe" (2021–2027): Law of Ukraine dated 23.02.2023 No. 2926-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2926-20#Text> (accessed October 7, 2023).
11. Prohrama YeS "Tsyfrova Yevropa" (2021–2027) [EU program "Digital Europe" (2021–2027)]. Available at: <https://business.diiia.gov.ua/digital-europe-programme> (accessed October 16, 2023).
12. Tulchynska S. O., Korzun L. S. (2020) Tsyfrovizatsiia yak zasib transformatsii ekonomiky Ukrainy [Digitalisation as a means of transforming Ukraine's economy]. *Suchasni problemy ekonomiky i pidpriemnytstva*, vol. 25, pp. 52–59. Available at: <http://sbkeip.kpi.ua/article/view/199972> (accessed October 9, 2023).
13. Finansovo-ekonomichni rozrakhunky do proektu Zakonu Ukrainy "Pro ratyfikatsiiu Uhody mizh Ukrainoiu ta Yevropejs'kym Soiuzom pro uchast' Ukrainy u prohrami Yevropejs'koho Soiuzu "Tsyfrova Yevropa" (2021–2027)" [Financial and economic calculations for the draft Law of Ukraine "On the ratification of the Agreement between Ukraine and the European Union on the participation of Ukraine in the European Union program "Digital Europe" (2021–2027)"]. Available at: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1640745> (accessed October 11, 2023).
14. Tsentri rozvytku "ChAS ZMIN" ["TIME OF CHANGE" development center]. Available at: <http://www.chaszmin.com.ua/> (accessed October 30, 2023).
15. Digital Europe Programme (DIGITAL). Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/digital> (accessed October 11, 2023).
16. EEN-Ukraini [EEN-Ukraine]. Available at: <http://eenukraine.com/uk/> (accessed October 4, 2023).
17. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (accessed October 11, 2023).